

Huumorin kielelliset keinot suomalaisissa true crime -podcas- teissa

Kandidaatintutkielma

Ella Ylönen

Suomen kieli

Kieli- ja viestintätieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä – Author Ylönen Ella Johanna	
Työn nimi – Title Huumorin kielelliset keinot suomalaisissa true crime -podcasteissa	
Oppiaine – Subject Suomen kieli	Työn laji – Level Kandidaatintutkielma
Aika – Month and year Toukokuu 2020	Sivumäärä – Number of pages 22
Tiivistelmä – Abstract <p>Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaista huumoria suomalaisissa true crime -podcasteissa esiintyy ja millä kielellisillä keinoilla sitä luodaan. Tutkimus on semanttis-pragmaattista kielentutkimusta ja teoreettisena taustana tutkimuksessa on huumorin inkongruenssiteoria. Inkongruenssiteorian mukaan nauramme, kun kohtaamme jotain odottamatonta tai tilanteeseen sopimatonta.</p> <p>Lähestymistapani tutkimukseen oli aineistolähtöinen ja teoriasidonnainen analyysi. Analyysimenetelmänä käytin tyypittelyä, jossa aineistosta konstruoidaan vastauksia laajemmin kuvaavia esimerkkejä. Tutkimuskysymykset ovat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Millaista huumori on true crime -podcasteissa?2. Millaisilla kielellisillä keinoilla huumori true crime -podcasteissa luodaan? <p>Tutkimuksesta selviää, että suomalaisissa true crime -podcasteissa esiintyvä huumori on vahvasti ironista ja affektiivista. Huumoria ei rakenneta vain yksittäisten kielellisten keinojen avulla, vaan vitsit saattavat sisältää useitakin huumoria luovia kielellisiä keinoja. Vitsi saattaa sisältää esimerkiksi sekä metaforan, puhuttelua että affektiivisen verbin, ja kaikki nämä yhdessä tekevät vitsistä humoristisen. Aineistoni perusteella true crime -podcastien huumori muodostuu käyttämällä affektiivisia ilmauksia, kielikuvia, puhuttelua, retorisia kysymyksiä, referointia, liioittelua, toistoa ja paradoksia.</p>	
Asiasanat – Keywords semantiikka, pragmatiikka, inkongruenssiteoria, ironia, affektiivisuus, podcast, true crime	
Säilytyspaikka – Depository JYX-julkaisuarkisto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta ja lähtökohdat	1
1.2 Aiempi tutkimus	2
2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	4
2.1 Semanttis-pragmaattiset lähtökohdat	4
2.2 Inkongruenssiteoria.....	5
2.3 Keskeiset käsitteet.....	6
3 AINEISTON ESITTELY JA MENETELMÄT	8
4 IRONIA TRUE CRIME -PODCASTEISSA.....	10
4.1 Affektiiviset ilmaukset.....	10
4.2 Vertaus, metafora ja eufemismi	12
4.3 Puhuttelu	14
4.4 Retorinen kysymys	15
4.5 Referointi	17
4.6 Hyperbola.....	18
4.7 Toisto	19
4.8 Paradoksi.....	20
5 PÄÄTÄNTÖ	21
LÄHTEET	23
LIITTEET	26

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta ja lähtökohdat

True crime on ei-fiktiivinen genre, joka käsittelee todellisessa elämässä tapahtuneita oikeita henkirikoksia ja rikollisuutta. Usein käsiteltävissä tapauksissa on jotain mielenkiinnon herättävää, kuten erityisen häiritsevä murhatapaus tai muuten oudot olosuhteet. (Tuomi 2018.) True crime -genren kulutus on noussut viime vuosina paljon. Ilmiötä tutkineen Scott Bonnin (2016) mukaan true crime -genren suosio on monitahoista ja vaikeaselkoista. Vaikka sarjamurhaajan tai muun rikollisen toimet voivat olla vaikeita ja kamalia käsittää, ei ihminen ikään kuin voi katsoa muualle. Bonnin mukaan true crime vetoaa yleisöön siksi, että se mahdollistaa pelon ja kauhun tunteiden kokemisen turvallisessa ympäristössä. Katsoja voi spekuloida ja leikkiä etsivää kotisohvaltaan käsin niin, että jännitys on läsnä, mutta uhka ei ole todellinen. (Bonn 2016.)

Genren suosiosta kertoo muun muassa uusien true crime -dokumenttien, -sarjojen ja podcastien jatkuva julkaisutahti eri suoratoistopalveluissa ja televisiossa. Ensimmäisenä suomalaisena true crime -podcastina pidetty *Huorapuuutarha* aloitti vuonna 2017, ja sen jälkeen suomalaisten true crime -podcastien määrä on moninkertaistunut. Podcastien määrän kasvua voi selittää esimerkiksi tiedonhaun vaivattomuus: tieto rikostarinoista on helposti saatavilla internetissä. Suosiosta kertoo uusien televisio- ja podcast-sarjojen lisäksi myös mediahuomio, jota ilmiö on saanut. True crime -ilmiöstä on kirjoitettu viime aikoina useissa eri iltapäivä- ja aikakauslehdissä. Ilmiön noususta ja suosiosta on kirjoitettu paljon. Helsingin Sanomat haastatteli toukokuussa 2019 *Huorapuuutarha*-podcastin tekijöitä true crime -ilmiön rantautumisesta Suomeen. Artikkelissa käsitellään true crimen viehätystä sekä genren suosiota nuorten naisten keskuudessa. (Mansikka & Peltomäki 2019.) Myös Spotifyn (2020) kuunnelluimman suomalaisen true crime -podcastin *Jäljillän* tekijää Tilda Laaksosta on haastateltu Helsingin Sanomiin. Artikkelissa avataan true crime -ilmiötä ja pohditaan true crime -podcastien eettisiä kysymyksiä. (Kanerva 2019.) Myös esimerkiksi Iltalehti (Vilen 2018), *Me naiset* (Salmi 2019) ja Turun Sanomat (Valkama 2019) ovat kirjoittaneet true crime -ilmiöstä ja -podcasteista.

True crime -ilmiön ympärille on syntynyt myös erilaisia keskusteluryhmiä ja -foorumeita, joissa voi keskustella tapauksista muiden kiinnostuneiden kanssa. Suositun Murha.info-rikosportaalin keskusteluforumilla käsitellään sekä suomalaisia että ulkomaalaisia henkirikoksia. Keskusteluforumilla on aloituksia sadoista tapauksista ja niiden yksityiskohdista. Vuosikymmenten takaisista tapauksista tulee edelleen päivittäin uusia kommentteja ketjuihin.

(Murha.info 2020.) Lisäksi esimerkiksi *Jäljillä*-podcastilla on Facebookissa keskusteluryhmä, jossa keskustellaan niin podcastin tapausten aiheista kuin muistakin true crime -tapauksista. Ryhmässä on tuhansia jäseniä ja keskustelu on aktiivista. Ryhmässä jaetaan dokumenttietoksia, pohditaan ratkaisuja erilaisiin rikostapauksiin ja keskustellaan ajankohtaisista rikos- ja katoamistapauksista. (Jäljillä -podcastin keskusteluryhmä 2020.)

Koska kielen tarkoituksena on mahdollistaa kommunikointi muiden samaa äidinkieltä puhuvien kanssa, on selvää, että kyky käyttää ja arvostaa huumoria on osa ihmisen kielellistä käyttäytymistä. Huumori on tunnustettu osa sosiaalista kommunikaatiota, joten huumoria ja sen kielellisiä keinoja on tärkeää tutkia. (Alexander 1997: 3.) Tarkastelemalla huumoria suomalaisissa true crime -podcasteissa voidaan saada tietoa siitä, millä kielellisillä keinoilla huumoria esitetään kontekstissa, jossa käsitellään negatiivisia tapahtumia ja tunteita.

Huumori tosielämässä tapahtuneiden rikosten ja muiden väkivallantekeiden kontekstissa on kiinnostava tarkastelun kohde, sillä siinä yhdistyy kaksi toisiinsa näennäisesti sopimatonta aihetta. Voi olla vaikea käsittää, miten huumorin voi ylipäättään yhdistää todellisten rikosten ja rikollisten kuvailuun. Huumori on kuitenkin monen true crime -aiheisen podcastin kantava tehokeino, joten on kiinnostavaa tutkia, kuinka huumori kielellisesti tuodaan aiheeseen. Kandidaatintutkielmassani tutkin niitä kielellisiä keinoja, joilla huumori muodostuu suomenkielisissä true crime -podcasteissa. Tutkimus on ajankohtainen, sillä true crime -genren suosio on noussut viime vuosina paljon, eikä kielitieteellistä tutkimusta true crime -podcasteista ole Suomessa tehty. Tutkin työssäni huumorin kielellisiä keinoja suomalaisissa true crime -podcasteissa. Tutkimuskysymykseni ovat:

1. Millaista huumori on true crime -podcasteissa?
2. Millaisilla kielellisillä keinoilla huumori true crime -podcasteissa luodaan?

1.2 Aiempi tutkimus

Tutkimusta true crime -genren ympärillä on tehty jonkin verran kansainvälisesti, mutta kattava akateeminen tutkimus true crime -ilmiöstä on vähäistä. Olemassa oleva tutkimus painottuu true crime -genreen ja toisaalta huumoriin populaarikulttuurissa, mutta huumorin tutkimus true crime -genressä on vähäistä niin itsessään kuin kielitieteenkin näkökulmasta.

Yhdysvalloissa ilmiötä on tarkasteltu true crime -kirjallisuuden lukijoiden sukupuoli-kauman näkökulmasta (Browder 2006). Lisäksi on tutkittu kertojan roolia true crime -

dokumenttisarjoissa (Dosser 2017). True crime -ilmiöstä 2000-luvulla on kirjoitettu jonkin verran (Murley 2008), mutta ilmiön tieteellinen tutkimus on vähäistä. Suomessa true crimeä inhon ja provokatiivisuuden näkökulmasta on tutkinut Tuomi (2018).

True crime -podcasteja on tutkittu Yhdysvalloissa jonkin verran. Esimerkiksi true crime -podcastien vaikutusta koko genreen sekä rikosoikeudelliseen järjestelmään on tutkinut Boling (2019). Verrattain paljon true crimeä on tarkasteltu suosittuun yhdysvaltalaiseen Serial-podcastin kautta (Berry 2015; Doane, McCormick & Sorce 2017; McCracken 2017).

True crime -aiheiset dokumentit ja dokumenttisarjat perustuvat usein autenttiseen video-, kuva- ja äänimateriaaliin ja usein niissä haastatellaan uhrien lähiomaisia. Näin ollen niiden sävy on usein vakava, eikä huumori niissä olisi asianmukaista. Vaikka true crime -podcasteissa käsitellään vakavia aiheita, ovat niiden tekijät etenkin Suomessa pääsääntöisesti tavallisia yksityishenkilöitä. Tämän vuoksi eivät podcastit sisällä tuoreita haastatteluita, eikä podcastien teossa yleensä olla oltu kontaktissa uhrien omaisiin tai muihin rikoksiin liittyviin henkilöihin. Tämä seikka etäännyttää podcastin tekijän tapauksesta, sillä tavoin, että huumori true crime -tarinoiden yhteydessä on ylipäättään mahdollista.

Voidaan siis päätellä, että runsas huumori true crime -genressä on varsin uusi ilmiö, eikä tutkimusta siksi vielä ole. Näin ollen tutkielmani true crime -podcastien huumorista täyttää tutkimusaukkoa. Oma kandidaatintutkielmani sijoittuu true crime -ilmiön ja huumorin tutkimisen välimaastoon kielitieteellisellä näkökulmalla. Kielitieteellistä tutkimusta aiheesta ei nimittävästi ole.

2 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimukseni on semanttis-pragmaattista, eli tutkin merkityksiä ottaen huomioon kielenkäytön eri tilanteissa saamat merkitykset. Rinnakkaisena taustateorianana tutkimuksessa on huumorin inkongruenssiteoria, jonka mukaan huumori syntyy tilanteessa ilmenevän epäjohdonmukaisuuden tai ristiriidan vuoksi (Morreall 1987; 2016). Olen jakanut pääluvun kolmeen alalukuun. Ensimmäisessä alaluvussa avaan tutkielmani semanttis-pragmaattisia lähtökohtia. Toisessa alaluvussa esittelen inkongruenssiteorian eli teorian olettamuksien rikkomisesta huumorin tekijänä. Kolmannessa alaluvussa määrittelen tutkimukseni keskeisiä käsitteitä.

2.1 Semanttis-pragmaattiset lähtökohdat

Kandidaatintutkielmassani tutkin merkityksiä kielellisten keinojen kautta. Semantiikka ja pragmatiikka ovat toisiinsa limittyviä käsitteitä, sillä semantiikka tarkastelee merkkeihin liittyviä merkityksiä ja pragmatiikka merkin ja sen käytön suhteita. Semantiikalla tarkoitetaan merkityksentutkimusta yleensä, ja se voidaankin käsittää sanan laajassa merkityksessä yläkäsitteeksi merkitysten tutkimiselle. (Kuiri 2012: 7–9.) Suppeammassa merkityksessä semanttisessä tarkastelussa huomion kohteena on kielellisten ilmausten merkitysten tarkastelu (Kangasniemi 1997: 25). Pragmatiikassa tarkastellaan merkityksiä suhteessa kielenkäyttäjiin ja sitä, miksi kielenkäyttäjät esittävät tiettyjä merkityksiä (Kangasniemi 1997:25; Saeed 2009:17).

Tutkin true crime -podcastien vitsien merkityksiä kielelliset keinot huomion kohteena, ja näin ollen tutkimukseni on semanttis-pragmaattista. Analysoin podcasteissa esiintyvää huumoria tehden tulkintoja siitä, mitä merkityksiä puhuja valitsemillaan ilmaisuilla pyrkii välittämään kuulijalle. Merkityksiä voidaan luokitella viiteen lajiin. Ilmaukset voivat saada sivumerkityksiä, ja ilmauksen merkityksiin voi liittyä tyylisävyjä. Merkitykseen voi kytkeytyä tunnesävyjä, ilmauksiin voi liittyä heijastusmerkityksiä ja ilmaukset voivat saada myötämerkityksiä. (Kangasniemi 1997: 12–14.) Tutkimuksessani sivuan lähinnä tunnesävyjä eli affektiivisiä merkityksiä.

Semantiikka jaetaan kahteen osa-alueeseen: leksikaaliseen ja syntaktiseen semantiikkaan eli sana- ja lausesemantiikkaan. Sanasemantiikassa tarkastellaan sanojen merkityksiä, ja lausesemantiikassa tutkimuksen kohteena ovat lauseiden merkitykset. (Kangasniemi 1997: 22.) Tutkielmassani sana- ja lausetaso kietoutuvat toisiinsa, sillä huumoria esiintyy molemmilla tasoilla ajoittain limittyen. Esimerkiksi metaforia tulee tarkastella syntaktisesti, mutta

affektiiviset ilmaukset sijoittuvat sanasemantiikan tarkastelun kohteeksi. Tutkielmassani analysoin sekä sana- että lausesemantiikan ilmiöitä.

2.2 Inkongruenssiteoria

Inkongruenssiteoria (*The Incongruity Theory*) on yksi kolmesta huumorin pääteoriasta. Nykyään sitä pidetään vallitsevana huumorin teoriana niin filosofian kuin psykologiankin tieteenalalla (Morreall 2016). Inkongruenssiteorian mukaan huumorin saa aikaan olettamuksien rikominen, ja tämä on perustana tutkimukselleni huumorin kielellisistä keinoista audittiivisessa true crime -kontekstissa. Teorian pohjana on se, että elämme maailmassa, jossa tietyt asiat menevät tietyllä tavalla ja kaavat toistavat itseään. Kun kohtaamme jotain, mikä ei sovi oletuksimme tai kaavoihimme, saa se meidät usein nauramaan. (Morreall 1987: 130.)

Inkongruenssiteoriaa on kritisoitu sen yksioikoisen väitteen mukaan siitä, että jo pelkkä ristiriitaisuuden havaitseminen riittää huumorin syntymiseen. Teoriaa onkin täsmennetty tarkentamalla, että nauru on vain yksi reaktio epäjohdonmukaisuuksien kohtaamiselle. (Morreall 2016.) Mikä tahansa ristiriitaisuus ei aiheuta naurua, vaan kokemuksen tulee olla miellyttävä, jotta se olisi naurattava (Morreall 1987: 130). Pelkkä vastakohtaisuus tai paradoksaalisuus ei tuota tilanteessa huumoria. Vastakohtaisuuksia ja yllättävyyttä ilmenee epämiellyttävissä yhteyksissä, mutta jotta huumoria voi syntyä, tulee tilanteen olla asianmukainen. (Hietalahti 2016:19.) Morreall (1987: 133) tiivistää teorian näin: ”Laughter results from a pleasant psychological shift”, ja tätä tukee Elliot Oringin (2003: 2) termi asianmukaisesta vastakohtaisuudesta. Teorian ytimessä on siis ajatus siitä, että nauramme, kun tilanteen, tai vitsin, olosuhteen muutos on niin yllättävä, ettemme voi liittää sitä sujuvasti olettamuksiimme tai kaavoihimme (Morreall 1987:133).

Oring (2003) käsittelee ajatusta tunteiden tukahduttamisesta huumorin avulla. Hän tarkastelee huumoria välineenä tunteiden ja mielipiteiden ilmaisuun modernissa maailmassa ja esittää huumorin soveltuvan erityisen hyvin tunteiden esteiden kiertämiseen. Huumori asianmukaisen vastakohtaisuuden tai inkongruenssin käsityksessä esittää asiat samanaikaisesti ristiriitaisesti, mutta kuitenkin asianmukaisesti. (Oring 2003: 78.) Tutkittaessa true crime -podcastien huumoria on tärkeää huomioida näkökulma epämiellyttävien ilmiöiden tarkastelusta huumorin vastakohtaisuuden avulla, mutta kuitenkin niin, että huumoritilanne on asianmukainen. Ikäville asioille itsessään ei naureta, vaan naurun kautta voidaan käsitellä vaikeita asioita.

Tutkimusta huumorista selviytymismekanismina on tehty eri tieteenaloilla paljon, ja ilmiö vastaa inkongruenssiteorian perusajatusta, jonka mukaan huumori syntyy olettamuksien rikkomisesta. Eritoten hoitoalalla synkkä huumori selviytymiskeinona tai tunteiden tukahduttajana vaikuttaa tutkimusten mukaan olevan tyypillistä. Huumoria stressin käsittelyssä hoitajien joukossa on tutkinut Golger (2018), ja mustaa huumoria ensihoitajaopiskelijoiden selviytymismekanismina on tutkinut Christopher (2015). Lisäksi on tutkittu huumoria selviytymiskeinona Vietnamin sodan sotavankien keskuudessa (Henman 2008) ja kuoleman käsittelyssä saattohoitohenkilökunnan keskuudessa (Jones 2007). Ilmiö huumorista tunteiden tukahduttajana tai käsittelyn apuna ei siis ole mitenkään poikkeuksellinen tai uusi. Tutkimus true crime -podcastien huumorista ja sen kielellisistä keinoista pohjautuu käsitykselle siitä, että huumoria voidaan käyttää välineenä tunteiden esteiden kiertämisessä (ks. Oring 2003: 78).

2.3 Keskeiset käsitteet

Tutkimukseni käsittelee huumorin muodostumista ja esiintymistä true crime -podcasteissa. Huumorin alakäsite *ironia* on olennaista avata. Ironia on merkityksiä välittävä ilmaisumuoto, jossa merkitykset ovat ristiriidassa käytettyjen ilmausten ja sanavalintojen kanssa (Childs & Fowler 2006: 123–124). Tutkimuksessani erittelen, millä kielellisillä keinoilla huumori podcasteissa muodostetaan. Aineistoni perusteella true crime -podcasteissa ilmenevä huumori on lähinnä ironista. Tämä on lähtökohtana analyysilleni, jossa erittelen huumorin keinot ja tulkiten niiden yhteyttä ironian muodostumiseen. Käytän analyysissäni huumorin ja ironian käsitteitä limittäin ja huumoria yläkäsitteenä näille kahdelle ilmiölle.

Ironia on tutkimuskohteena haasteellinen, sillä ironian havaitseminen riippuu lopulta tulkitsijasta. Lisäksi tietyt tekstilajit asettavat tekstile ironian odotuksen, ja jotkut taas eivät. (Rahtu 2012: 233.) Ironiaa odotetaan usein ristiriitaisissa tilanteissa, joissa käsitellään arkoja ja affektiivisia aiheita. Ironia on tyypillistä latautuneissa keskusteluissa, kuten riidoissa, arvosteluissa tai mielipiteen ilmaisuissa. (Rahtu 2012: 248.) True crime -genre käsittelee arkoja ja affektiivisia aiheita, joten ironian esiintyminen podcasteissa on odotettavaa. Ironialla esitetään kielteisiä viestejä ja negatiivista suhtautumista kätkeytyksi, mutta kuten Rahtu (2012; 2004) toteaa, on ironia monitulkintaista. Ilmaisun tulkitsemiseen ironiseksi vaikuttavat tulkitsijan kokemukset, kielikyky ja ymmärrys (Rahtu 2004).

Affektiivisuus ilmaisee kielenkäyttäjän asenteita ja suhtautumista puheenalaiseseen asiaan (Kangasniemi 1997:13). Vaikka tarkastelen analyysissäni lähemmin affektiivisia substantiiveja

ja verbejä huumorin kielellisen keinona, ei se tarkoita, etteikö affektiivisuutta esiintyisi muual-
lakin huumorin kielellisissä keinoissa. Ironia ja affektiivisuus kytkeytyvät toisiinsa niin, ettei
niitä voi täysin rajata toisistaan erilleen. Esimerkissä 1 ironia rakentuu punchline-tyyppiseen
vitsiin, jossa käytetään sekä vertausta, metaforaa että affektiivisiä substantiiveja.

- (1) Anatoli itse pyysi, että häneen suhtauduttaisiin kuin luonnonvoimaan. No, jos ripuli on
luonnonvoima. niin ehkä sitten. (M1)

Esimerkissä 1 puhuja käyttää metaforaa luonnonvoimasta rakentamaan vitsiä, joka huipentuu
punchlineen ”No jos ripuli on luonnonvoima, niin ehkä sitten.” Samanlaista inkongruenssia on
havaittavissa esimerkiksi stand up -koomikoiden esiintymisessä, jossa vitsi koostuu sen perus-
tamisvaiheesta (*set-up*) ja huipennuksesta (*punchline*). Perustamisvaiheessa kuulijalle luodaan
odotus siitä, mitä puhuja aikoo sanoa. Punchline rikkoo odotukset ja luo huvittumisen. (Mor-
reall 2016.)

3 AINEISTON ESITTELY JA MENETELMÄT

Laadullinen sisällönanalyysi on empiiristä tutkimusta, jonka tavoitteena on kuvata tarkasteltavaa ilmiötä teoreettisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018: 22). Tutkimukseni huumorin kielellisistä keinoista on laadullista tutkimusta, jossa pyrin erittelemään niitä keinoja, joilla huumori kielellisesti podcasteissa rakentuu. Analyysimenetelmänäni käytän tyypittelyä. Tyypittelyssä aineistosta tiivistetään havainnollisia tyyppejä, jotka kuvaavat vastauksia laajemmin (Eskola 2018: 188). Tutkimuksessani olen tiivistänyt havaintoni aineistosta poimimiini esimerkkeihin, jotka esittelevät löytämiäni huumoria luovia kielellisiä keinoja. Tutkimukseni analyysimenetelmänä on teoriasidonnainen sisällönanalyysi. Teoriasidonnaisuus tarkoittaa sitä, että analyysi kytkeytyy teoriaan, mutta ei pohjaudu siihen (Eskola 2018: 181). Tämä sopii tutkimukseeni hyvin, sillä tutkimukseni teoria ei ole yksinomaan kielitieteellinen. Semanttis-pragmaattisten lähtökohtien lisäksi käytän teorianani huumorin inkongruenssiteoriaa eli psykologista vastakohtateoriaa, jota sovellan tutkimuksessani huumorin kielellisistä keinoista.

Aineistonani on kolme suomalaista true crime -podcastia: *Huorapuuutarha*, *Murha mielessä* ja *I don't like Mondays*. Kaikki nämä ovat suomenkielisiä vuosina 2017–2019 aloittaneita podcasteja, jotka ovat kuunneltavissa esimerkiksi suoratoistopalvelu Spotifysta. Podcastit ovat internetissä julkaistavia äänitallenteita, joita voi verrata esimerkiksi radio-ohjelmiin. Niiden erona on se, että podcastit ovat aina nauhoitettu ja editoitu ennen julkaisua. (Utriainen 2018.)

Aineisto rajautui 12 jaksoon (ks. liitteet 1–3), joista analyysiin päätyi yhteensä 44 esimerkkiä. Valitsin podcastit niissä esiintyvän huumorin määrän perusteella. Tutkimukseen päätyivät kolme vähintään joka jaksossa huumoria sisältävää podcastia. Kuuntelin podcastien jaksot ensimmäisestä jaksosta alkaen. Kuuntelin jaksot suoratoistopalvelu Spotifysta litteroiden niitä samalla tietokoneella. Jätin kokonaan käsittelemättä jaksot, joissa käsiteltiin suomalaisia tapauksia. Jätin suomalaiset tapaukset tutkimuksen ulkopuolelle, sillä tapaukset ovat yleisesti tunnettuja ja suhteellisen tuoreita, joten tarinat voivat koskettaa läheisesti monia suomalaisia. Jätin tutkimuksen ulkopuolelle myös sellaiset jaksot, joissa ei ollut riittävän havainnollisia esimerkkejä huumorin keinoista.

Valitsin litteroitavat kohdat sen perusteella, havaitsinko niissä huumoria. Tutkin podcasteissa olevaa kielellistä huumoria rajaamatta esimerkiksi huumorin aihetta tai kohdetta. En ottanut tutkimukseen mukaan prosodiaa, ja näin ollen prosodiasta kumpuava huumori on jätetty huomioitta kokonaan. *Prosodially* tarkoitetaan puheen sävelkulkua, rytmiä, kestoa

puhenopeutta ja äänensävyä. Prosodiset piirteet ilmaisevat tyypillisesti esimerkiksi affektiivisuutta. (VISK määritelmät s.v. prosodia.) Myös puhujien sanalliset kömmähdykset sekä kahden juontajan henkilödynamiikkaan liittyvän huumorin rajasin tutkimuksen ulkopuolelle. Ilman tällaisia rajauksia olisi tutkimus ollut liian laaja kandidaatintutkielmaksi. Litteroin löytämäni huumoria sisältävät kohtaukset jaksoista niin, että olen karsinut esimerkeistä huumorin ulkopuolisen turhan toiston, äännähdykset ja täytesanat. Esimerkeissä, joissa kahden puhujan repliikit yhdessä luovat huumoria, olen merkinnyt puhujan nimen repliikin alkuun.

Tyypittelin litteroimani huumorin kohdat niissä esiintyvien huumorin keinojen mukaan alaluvuiksi. Kussakin alaluvussa esittelen kielellisen keinon esimerkkien avulla ja selitän niiden yhteyden ironiaan ja inkongruenssiteoriaan. Huumorin kielelliset keinot on tyypitelty kahdeksaan alalukuun: affektiivisiin ilmauksiin, kielikuviin, puhutteluun, retoriseen kysymykseen, referointiin, hyperbolaan, toistoon ja paradoksiin. Analysoin näitä kahdeksaa keinoa, sillä ne esiintyivät aineistossani näkyvästi eniten. Tutkimusta laajennettaessa kielellisiä keinoja voisi löytyä enemmänkin.

Suomenkieliset true crime -podcastit ovat pääsääntöisesti rakenteeltaan samankaltaisia keskenään. Tyypillisesti jakson alussa podcast ja jakson aihe esitellään. Tämän jälkeen tarina etenee kronologisesti, ja lopussa podcastin pitäjä saattaa kertoa omia mielipiteitään ennen jakson lopettamista. Lopussa tulee usein vielä vakiintunut lopputervehdys ja tunnussävelmä. Eroavaisuudet liittyvätkin usein podcastin pitäjän omaan persoonaan ja siihen, onko juontajia yksi vai kaksi. Podcasteissa on myös eroavaisuuksia prosodiassa ja kielen käytössä. Osa podcastien tekijöistä laatii tarkan käsikirjoituksen, jonka lukee suoraan paperista, ja osalla on keskustelevala tyyli.

Huumori itsessään ei ole true crime -podcasteille mikään oletusarvoinen ominaisuus. Osa aihepiirin podcasteista ei tuo jaksoihin lainkaan huumoria ja osassa huumoria on vähän. *Jäljillä*-rikospodcastin tekijä Tilda Laaksonen mainitsee haastattelussaan Helsingin Sanomille, ettei liitä mitään huumoria käsittelemiinsä rikostapauksiin (Kanerva 2019). On kuitenkin podcasteja, joissa huumori on suuri osa kuuntelukokemusta. Huumorin tyyli on podcasteissa myös keskenään erilaista: osassa huumori on käsikirjoitettua, mutta osassa se syntyy puhetilanteessa. Tutkiessa podcastien huumoria, on myös olennaista huomioida, että tyypillisesti podcastien juontajat itse tekevät sekä tiedonhaun että jaksojen käsikirjoitukset. Näin ollen podcastien puhujat itse ovat podcastien kielellisten valintojen takana.

4 IRONIA TRUE CRIME -PODCASTEISSA

4.1 Affektiiviset ilmaukset

Affektiivisellä kielenkäytöllä ilmaistaan usein tunteita tai asenteita, ja sitä esiintyy esimerkiksi arkaluontoisista asioista puhuttaessa. Affektiivisuudella voidaan ilmaista myös ironista, ylimielistä tai epäilevää asennetta. Affektiivisuutta esiintyy tyypillisesti myös syytösten ja kiusoitte-
lun yhteydessä. Affektiivisillä ilmauksilla siis välitetään suhtautumista ja asennoitumista pu-
heenalaiseen asiaan. (Karvinen 2014 & VISK §1707.) Tutkimuksessa tarkastelemani affektiiviset kielenaineokset ovat verbejä ja substantiiveja.

True crime -podcastien kerronta on tarinallista ja puhuja kuvaa paljon kertomuksen osapuolten toimintaa esimerkiksi affektiivisillä verbeillä (2) ja verbien adjektiivinomaisilla infiniittimuodoilla (3).

- (2) – – ilmi, että poliisit olivat tahmatassuillaan *sössineet* näytteiden keräämisen, eikä niitä voitu käyttää todisteena oikeudessa. (M1)
- (3) Anatoly Onoprienko kuuluu ihmisiä *popsineen* Andrei Tšikatilon ja podcastimme kak-
kosjaksossa käsitellyn Gennadi Mihasevitšin kanssa Neuvostoliiton kauhutroikkaan.
(M1)

Puhujan sanavalinnat vaikuttavat siihen, kuinka kuulija tekstiä tulkitsee. Affektiivinen, asen-
netta ilmaiseva, *sössii* (2) kertoo puhujan suhtautumisesta yhtäältä tapauksen poliisien toimin-
taan sekä toisaalta myös virheen hyväksymättömyyteen. *Sössii* on slangi-ilmaus, joka tarkoittaa esimerkiksi sotkemista, pilaamista ja möhlimistä (KS 2020). Esimerkissä 3 puhuja viittaa kannibalismiin syömistä kuvaavalla verbillä *popsia*, joka tarkoittaa tyypillisesti *halukkaasti tai nopeasti syömistä* (KS 2020). NUT-partisiippi *popsineen* (popsinut) toimii esimerkissä adjektiivin tavoin substantiivin määritteenä.

Frekventatiiviverbit ilmaisevat toistuvaa tai ajoittaista tekemistä tai tapahtumista. Frekventatiiviverbit voivat ilmaista myös affektiivisiä merkityksiä, ja niillä voi ilmaista esimerkiksi leppoisaa tai tuttavallista sävyä. Frekventatiiviverbeillä voi ilmaista myös toiminnan tahattomuutta, sattumanvaraisuutta tai puhujan leikillistä suhtautumista puheenalaiseen asiaan. (VISK § 1735.) Esimerkeissä 4 ja 5 puhuja käyttää frekventatiiviverbejä *asustella* ja *murhailla* kuvaillessaan tapauksen murhaajan toimia:

- (4) Pakenepa sieltä Valko-Venäjän sosialistisesta neuvostotasavallasta Ukrainan sosialistiseen neuvostotasavaltaan, eikä kukaan varmaan löydä sinua, kun rekisteröidyt sinne *asustelemaan*. (M1)
- (5) – – eikä Anna epäile mitään ihmeellistä rakastajansa taustasta tai siitä, että tämä käy ”asioilla” tai ”veljensä luona” kun tämä käy itseasiassa *murhailemassa* kokonaisia perheitä ympäri maata. (M1)

Verkko Iso Suomen Kieliopin mukaan etenkin silloin, kun verbin johdin liittyy jatkuvaa toimintaa kuvaavaan verbiin, osoittaa puhuja asennettaan kertomaansa kohtaan (VISK § 1735). Esimerkissä 4 verbin *asustella* johdin viittaa verbiin *asua*. Asuminen on jatkuvaa toimintaa, ja näin ollen verbimuodosta *asustella* voi tulkita puhujan asennoitumista toimintaa kohtaan. Tässä esimerkissä frekventatiivijohdos *asustella* tukee esimerkkivirkkeen ironisuutta ja korostaa puhujan asennetta murhaajan päätökseen paeta Ukrainaan. Esimerkin 5 verbijohdos *murhailla* on valittu *murhaamisen* sijaan tuomaan huolettomuutta tekstiin, mutta myös välittääkseen puhujan ironista suhtautumista puheen kohteeseen. Puhujan asenne on tulkittava asiayhteydessä ja perustuu näin ollen myös siihen, kuinka kuulija ironiaa tulkitsee (ks. Rahtu 2004).

Affektiiviselle tyylille tyypillistä on kuvailla uhreja positiivisilla kielenaineiksilla ja pahantekijöitä negatiivisilla (Linden 2015: 52). Substantiiveilla on myös adjektiivimaista käyttöä, ja joitain substantiiveja voi käyttää substantiivin määritteinä. Tyypillisesti ne esiintyvät predikatiiviasemassa nominatiivisijaisen substantiivin määritteinä. (VISK § 602.) Esimerkeissä 6 ja 7 puhuja käyttää negatiivisia substantiiveja adjektiivimaisesti kuvailemaan tapauksen murhaajia.

- (6) Ukrainan alueella oli muuten 1980-luvulla toinen nuoria tyttöjä murhannut *yrjösäkki* Serhiy Tkach – – (M1)
- (7) *Tyypillisen idiootin tavoin* Pečalski syytti uhrejaan ja sanoi, etteivät nämä olisi kuolleet, jos vain olisivat suostuneet suosiolla harrastamaan seksiä hänen kanssaan. (M1)

Esimerkissä 6 erisnimen Serhiy Tkach määritteenä on substantiivi *yrjösäkki*. Esimerkissä puhuja käyttää ilmaisua *yrjösäkki* tittelin tapaan, jolloin kyseessä olisi lavean tulkinnan mukaan nimikemäärite. ”Nimikemäärite on erisnimen luokittava, nominatiivisijainen määritelmä, joka on titteli tai vastaava nimitys” (VISK §598). Esimerkissä 7 murhaajaa kuvaillaan subjektigeneetiivimääritteellä, jossa substantiivilauseke *tyypillisen idiootin tavoin* on genetiivissä. Genetiivi

voi omistuksen ilmaisun lisäksi toimia identifioivana tai intensifioivana määritteenä (VISK § 1232).

True crime -podcastien kerronta on tarinanomaista ja pääsääntöisesti yleiskielistä, joten puhujan affektiiviset ilmaukset ja sanavalinnat kuten *sössää*, *popsia* (ihmisiä), *murhailta* ja *yrjösäkki* naurattavat. Kuulija ei odota tällaisia sanavalintoja ja nauraa odotustensa rikkoutuessa. Vaikka puheenalaiset asiat ovat itsessään negatiivisia, toteutuu inkongruenssiteorian ehto vitsin naurattavuudesta *miellyttävissä* tai *asianmukaisissa* tilanteissa. True crime -podcasteja kuunnellaan viihtymistarkoituksissa, jolloin tilanne, jossa huumoria ilmenee, on myös miellyttävä.

4.2 Vertaus, metafora ja eufemismi

Vertaus on havainnollistava, tehostava ja vertaileva ilmaus, jonka avulla kuvaillaan jotain asiaa rinnastamalla se johonkin toiseen. Tyypillisesti rinnastava kielenaines on *kuin*-sana. (KS 2020.)

- (8) Eikö murhaaja tupakoinut edes, kun hän ei ottanut niitä tupakkiloitakaan mukaansa? Tämä voi olla hyvä tuntomerkki 80-luvun *Neuvostoliitossa*, jossa röökiä *paloi kuin grafiittia Tšernobylässä*. (M1)
- (9) – – 15 000 ruplaa. Sehän on tämän päivän kurssilla noin 200 euroa. Noo mutta, ei naura: *Neuvostoliitto oli tosiaan kuin eri planeetta* verrattuna melkein mihin tahansa. (M1)

Esimerkkeihin 8 ja 9 liittyy taustaoletuksia asioista, jotka kuulijan oletetaan tietävän. Näin ollen vertauskuvat avautuvat kuulijalle, joka ymmärtää niiden humoristisen sävyn. Rinnastuksiin esimerkeissä 8–9 kytkeytyy affektiivisia merkityksiä, jotka välittävät puhujan ironista suhtautumista Neuvostoliittoon. Esimerkissä 8 puhuja käyttää liioiteltua metaforaa korostaakseen tupakoinnin suurta määrää Neuvostoliitossa 80-luvulla. Vertaukset huvittavat, sillä puhujan ironinen suhtautuminen välittyy niiden kautta kuulijalle, joka voi niihin samaistua. Vertauskuvat eivät ole true crime -podcasteissa yhtä yleisiä kuin metaforat (esimerkit 10–14).

Metafora on vertaukseen perustuva kielikuva (KS 2020). Käytännössä se tarkoittaa vertausta ilman julkilausuttua rinnastusta. Metaforan tehtävä on herättää tuoreita mielikuvia tai tunteita puheenalaisesta asiasta. Lisäksi metafora havainnollistaa sekä selventää asioita. (Kakkuri-Knuutti 2012:19.) Metafora on kielikuva, joka kytkee yhteen kaksi asiaa, joissa on osittain samankaltaisuuksia, ja näin ollen luo lukijalle uusia miellelyhtymiä puheenalaisesta asiasta

(Tieteen termipankki 2020). Metafora eroaa vertauksesta siten, ettei metaforassa ole kytkevänä elementtinä *kuin*-sanaa, vaan rinnastus tapahtuu suoraan. Tutkimuksen aineisto sisältää paljon metaforia, kuten esimerkit 10–14 osoittavat.

- (10) Halusin nyt kuitenkin *paketoida teille pari jaksoa joululomakuunteluksi* – – (M1)
- (11) – – kuului perinteiseen kuitenkin *sukulaisten armoton grillaaminen*, vaikka tappajaa ei löydettäisikään – – (M1)
- (12) Anatolyn äiti kuoli sydänkohtaukseen, kun pikku Tolja – Anatoly – oli vain noin kolme–neljävuotias ja siihen mennessä *hänen isänsäkin oli jo niin sanotusti leimannut ulos kasvatustehtävistä*. (M1)
- (13) Mutta kuten tulemme pian huomaamaan, *Denkellä oli ehkä enemmän pata jumissa*. (M1)
- (14) Eikä lehdissä kirjoitettu lapsiin kohdistuneista rikoksista. *Koska* ne eivät kuuluneet sosialistiseen yhteiskuntaan. *Nehän riivasivat vain kapitalistisia, mädännäisiä valtioita, kuten Yhdysvallat*. – – Jos rikoksista kirjoitettiin, uutiset koskivat lähes aina talousrikoksia, ja niitähän tekivät ihmiset, jotka *olivat saaneet kapitalistisen taudin, ahneuden tartunnan*. (M1)

Jokaisessa esimerkissä puheena olevaa asiaa havainnollisestaan rinnastamalla se johonkin toiseen asiaan tai tapahtumaan, jossa on jokin samankaltainen piirre puheenalaisen asian kanssa. Esimerkissä 10 puhuja rinnastaa julkaisemansa jakson joululahjaan, sillä julkaisee sen joulun alla internetissä, ja näin ollen jakso on ikään kuin joululahja kaikille kuulijoille. Esimerkissä 11 puhuja rinnastaa poliisikuulustelun ja grillaamisen – molemmat kuumottavia tilanteita. Metaforat naurattavat samasta syystä kuin vertauskuvat: kielikuvat välittävät puhujan ironista suhtautumista puheenalaiseen asiaan.

Eufemismi on kiertoilmaus, jota käytetään, kun halutaan kaunistella, kierrellä tai peitellä jotain toista ilmausta. Eufemismeja käytetään usein kuvaamaan arkaluonteisia asioita, kuten kuolemaa. (Tieteen termipankki 2020 & KS 2020.) Esimerkissä 15 puhuja käyttää eufemismia eli kaunisteltua kiertoilmausta ikävän asian sanoittamiseen.

- (15) – – Kun Jadwiga kieltäytyy tästä huikeasta tarjouksesta, *Leszek langettaa hänelle kuolemanrangaistuksensa* ja hakkaa hänet puunuijalla. (M1)

Puhuja käyttää kiertoilmausta *langettaa kuolemanrangaistus* sen sijaan, että käyttäisi verbejä *tappaa, murhata* tai *surmata*. Ilmaisuu on ironinen ja siihen liittyy *punchline* eli huipentuma ”ja

hakkaa hänet puunuijalla”. Vaikka itse eufemismi ei ole vitsin kärjessä, tukee se vitsin kärkeä. Huumori syntyy inkongruenssista eli siitä, että kuulija odottaa kuulevansa jotain muuta. Eufemismi kuolemanrangaistuksen langettamisesta ensin kaunistelee murhan kuvausta, kunnes puhuja toteaakin suoraan murhaajan hakkaavan uhrin puunuijalla.

4.3 Puhuttelu

Puhuttelu on puhujan tapa kiinnittää vastaanottajan huomio puhujaan, jotta puhuteltu kuuntelee puhujan asian. Puhuttelu muodostetaan puhuttelulisäyksellä eli mainitsemalla puhuteltavan nimi tai henkilökategoria muuhun lausumaan liittyvänä tai erillisenä lausumana. Mediapuheessa puhuttelu kohdistuu keskustelua tai kertomusta seuraaviin tahoihin monikkomuodoilla. (VISK § 1077.) Kuulijoiden puhuttelu on podcasteille tyypillistä. Se lähentää podcastin pitäjää kuulijaan ja tekee suhteesta tuttavallisen, jopa kaverillisen. Puhuttelu podcasteissa on lähinnä kuulijaan kohdistuvaa.

- (16) Eli jos *sä oot* joskus vaikka asunut murhaajan naapurissa, jos *sä oot* joskus tuntenut jonkun, joka vaan katos jäljettömiin, jos *sä oot* vaikka itse murhaaja – *lähetä* mulle sähköpostia osoitteeseen – – (M3)
- (17) Halusin nyt kuitenkin paketoita *teille* pari jaksoa joululomakuunteluksi, sillä uskon, että aika *monet teistä* matkustelevat tässä vuodenvaihteen – – (M1)
- (18) Mä en tiedä *teistä*, mutta mulle tuli ainakin tän tarinan jälkeen vaan enemmän semmoinen olo, et mut saa kyllä polttohaudata ihan mielellään. (M3)

Esimerkeissä 16–18 puhuja puhuu suoraan kuulijoille käyttäen yksikön ja monikon toista muotoa. Puhuttelulisäyksenä esimerkeissä on pronominit *sä* (sinä) ja *te*, joilla puhuja viittaa *sinuun* yksilöllisenä kuuntelijana sekä *teihin* kuuntelijajoukkona.

Passiivi me-muotona monikon ensimmäisen persoonan sijaan on vakiintunut puhekielinen ilmaus (esimerkit 19–20). Puhekielessä monikon 1. persoona ei aina eroa muodoltaan eikä tulkinnaltaan passiivista. (VISK § 1326.)

- (19) Ja nyt me *päästään* tähän kivaan kohtaan... Tšikatilo tyypillisesti paloitteli ja silpoi uhriensa ruumiita murhan jälkeen – – (M2)

- (20) Zaporozhetsin autoa kutsutaan lempinimellä saippualaatikko. Ja nyt moni varmaan miettii mikä sitten on Ladan lempinimi, mutta siihen *voidaan palata* jossain toisessa jaksossa. (M1)

Passiivin käyttö monikon 1. persoonassa on vakiintunut niin, että vain me-pronominin voi lisätä passiivin yhteyteen (VISK § 1326). Esimerkeissä 21–22 puhuja viittaa passiivilla *meihin* (kuulijoihin): *toisistamme, me oltiin*.

- (21) Eli mitä voidaan tästä oppia? Muistetaan tarjota apua, jos nähdään, että joku voi huonosti. Muistetaan pitää *toisistamme* huolta ja muistetaan olla ostamatta joululahjaksi kivoja vääreitä alaikäisille. (M3)

- (22) Mut niin. *Me oltiin* siinä ihanassa yksityiskohdassa, kun se alkoi heti seksuaalisesti ahdistella oppilaitaan siellä koulussa. (M2)

Esimerkeissä 19–22 puhuttelu syntyy niin sanotulla *me-puheella*, eli käyttämällä monikon ensimmäistä persoonaa viittaamaan kollektiivisesti sekä puhujaan että kuulijoihin. Ilmaisuuksissa *me* voi yhteyden mukaan viitata kaikkiin persoonaluokkiin, kuten yksikön toiseen tai kolmanteenkin persoonaan (Hurme 2006).

Kuulijoiden puhuttelu on affektiivinen keino lähentää kuulijaa ja puhujaa keskenään. Puhuttelu kielellisenä tehokeinona yhdistyy usein johonkin toiseen huumoria luovaan keinoon, kuten metaforaan (esimerkissä 17) tai paradoksiin (esimerkissä 19). Puhuttelu huvittaa kuulijaa, sillä kuulijan puhuttelu kertomuksen lomassa on yllättävää ja odottamatonta.

4.4 Retorinen kysymys

Retorinen kysymys on sellainen interrogatiivimuotoinen lausuma, johon ei odoteta vastausta. Retorisella kysymyksellä tuodaan ilmi jokin keskustelijoiden (eli podcasteissa puhujan ja kuulijoiden) jakama käsitys, ja sillä pyritään ennen kaikkea osoittamaan keskustelijoiden samanmielisyys aiheesta. (VISK § 1705.) Puhuttelua true crime -podcasteissa esiintyy myös retorisisina kysymyksinä, joita puhuja osoittaa esimerkiksi tapauksen pahantekijälle tai viranomaisille.

Retorisen kysymyksen tunnistaa tyypillisesti sellaisista arvelun ilmauksista kuten konditionaalista (23), kieltohakuisista modaaliverbeistä ja kieltoa vahvistavista sanoista. Lisäksi kysymysliite -ko voi viitata retoriseen kysymykseen (esimerkit 23–24). (VISK § 1705.)

- (23) – – että oli pariin kertaan meinannut kuristaa oman vaimonsakin hengiltä. Kerran niin sanotun intiimihetken aikana ja kerran kun he olivat riidelleet, mutta oli saanut itsensä rauhoitettua kylmällä vedellä. *Olisitko voinut ehkä pysyä siellä kylmässä suihkussa?* (M1)
- (24) *Eikö murhaaja tupakoinut edes, kun hän ei ottanut niitä tupakkiloitakaan mukaansa?* (M1)
- (25) – – mutta paperit ilmestyvät tuomioistuimeen vasta pari vuotta myöhemmin. *Eeh pientä kitkaa systeemissä kenties...?* (M1)
- (26) *Miksi tämä melko viattoman oloinen jopa hyväntekijänä tunnettu vähäpuheinen papparainen teki itsemurhan?* (M1)
- (27) – – mutta Anatoly ei mitenkään selittänyt tämän roolia tässä mystisessä sarjamurhamisessa. *Missä Sergein kuulemat galaxienväliset äänet?* (M1)

Periaatteessa mitä tahansa interrogatiivimuotoista kysymystä voi käyttää retorisesti (VISK § 1705). Myöskään kysymyssanoilla *miten* ja *mikä* alkavat lauseet eivät ole aina tulkittavissa yksiselitteisiksi kysymyksiksi, vaan niillä voidaan osoittaa puhujan asennetta (28).

(28) *Mitähä ne laittaa veteen siellä...* (M2)

Kun interrogatiivipronominiaalkuisissa kysymyksissä eli hakukysymyksissä on voimasana, se osoittaa kysymyksen olevan retorinen. Voimasana voi myös ilmaista esimerkiksi syytöstä (29) tai hämmästyä (30–31). (VISK § 1713.)

- (29) Ja lisäksi ”poika on vähän urpo, uhri syyttää Leszekiä vain, koska te poliisit ette löydä oikeaa tekijää.” *What the fuck nunnat? Kuka on kysyny teiltä?*” (M1)
- (30) Anteeksi kyynisyuteni, mutta Onoprienkon siis kerrotaan ylipäättään olleen lapsirakas, *mitä helvettiä se sitten tarkoittaaakaan sarjamurhaajan kohdalla*. Onoprienko rakasti ainakin lasten tappamista. (M1)
- (31) Myöhemmin se kysyi, että onko poliisit etsineet niitä puistosta. *Mistä puistosta? Who the fuck knows?* (M2)

Aineistoni perusteella retoriset kysymykset sijoittuvat usein vitsin loppuun ja esiintyvät vitsin huippuna, punchlinena. Inkongruenssiteorian yllätysten rikkominen ja odotustenvastaisuus esiintyy usein perinteisissä vitseissä, joissa huumori eskaloituu vitsin kärkeen.

4.5 Referointi

Referointi tarkoittaa aiemman esitetyn ajatuksen tai puheen esittämistä omassa tekstissä tai puheessa niin, että lainattu teksti on erotettavissa omasta tekstistä (VISK § 1457). Kuitenkin referointia voi käyttää myös dramatisointikeinona kerronnan lomassa. Referoinnilla voi esittää sellaisia repliikkejä, joita on aiottu esittää tai joita nimenomaan ei ole esitetty. (VISK § 1490.)

True crime -podcasteissa referointia käytetään tyypillisesti murhaajan tai pahantekijän referoimiseen (esimerkit 32–33). Referoitu aines on lähes poikkeuksetta sellaista, mitä referoitava ei ole esittänyt. Dramatisointi näkyy referaattien voimakkaasti liioitellussa sisällössä ja kärjistyksissä, kuten esimerkit 32 ja 33 osoittavat.

(32) Ja luulis, että siinä vaiheessa kun sulta on kuollu niin monta lasta, niin sä et enää laittais sitä riskiä, että ”*No mäpä ootan vähän aikaa.*” (M2)

(33) Ylipäättään outoo että sä voit mennä jollekin sun työkaverille sillei ”*Hei mä ajattelin, et jos siirretään mun tyttökaverin henkivakuutus mun nimiin ja sit murhataan se, niin ootko messissä?*” (M2)

Podcasteissa referoidaan myös pahantekijän läheisiä (34), viranomaisia, tapauksen tutkijoita ja asianajajia (35–36) sekä muita tahoja (37). True crime -podcastien referoinnissa esiintyy usein myös liioittelua ja asioiden kärjistystä yksioikoiseksi (32–34). Näistä kuulija ymmärtää referoinnit ironiaksi ja huumori muodostuu.

(34) – – no ajatteliks sitte jotenki että ”*No kyllä sillä on varmaan syy mikse tukehduttaa meidän lapsia.*” (M2)

(35) Pauliina: Mieti miten turhauttavaa ois olla tuomarina tollasessa, tai vielä pahempaa, sen jätkän asianajajana ja olla sillee ”*Noniin pysy jossakin tarinassa, et mä voin rakentaa jonkinlaisen puolustuksen*”

(36) – – mut niinku kuka? No oli se sen asianajaja tai kuka tahansa, on päättänyt sillei ”*Tässä on unelmieni nainen, tätä kairaan.*” (M2)

(37) Ja lisäksi ”poika on vähän urpo, uhri syyttää Leshekiä vain, koska te poliisit ette löydä oikeaa tekijää.” (M1)

Referoinnin yhteydessä esiintyvä huumori on sidoksissa vitsin kärjen, punchlinen, kanssa. Referaatti on lähes poikkeuksetta vitsikohdan lopussa, jolloin se itsessään on vitsin kärki ja toteuttaa inkongruenssia.

4.6 Hyperbola

Hyperbola eli *liioittelu* on kirjallinen tyylikeino, jossa puheenalaista kohdetta kuvataan vääristetyissä mittasuhteissa. Hyperbola on siis voimakkaan liioitteleva ilmaisu. (Tieteen termipankki 2020 & KS 2020.) Liioittelua luodaan muuttamalla puheenalaisen asian mittasuhteita. Voidaan esimerkiksi niukentaa tai kasvattaa lukumääriä, kokoa, tiheyttä tai muuta koon suuretta. Asian korostamiseksi voidaan esimerkiksi ”vetää koko hernepelto nenään palkoja myöten tai vääntää asiaa rataakiskosta” (Heinonen 2012).

(38) Haluan tässä heti aluksi lausua myös pahoittelut ääneni puolesta, joka on *noin viisi oktaavia* matalampi kuin normaalisti. (M1)

Esimerkissä 38 puhuja käyttää hyperbolaa pahoitellessaan kipeydestään johtuvaa matalaa ääntään. Esimerkissä hyperbolan muodostavat voimakkaan liioitellut mittasuhteet, jotka kuulija tunnistaa vaikeuksitta liioitteluksi. Puhujan kommentti huvittaa, sillä esitetty hyperbola on odottamaton. Kuulija odottaa puhujan pahoittelevan äänensä mataluutta, mutta yllättyy puhujan kommentista. Esimerkin hyperbolassa toteutuu inkongruenssiteorian ajatus humoristisuuden kumpuamisesta yllättävistä epäjohdonmukaisuuksista.

(39) Lisäksi Neuvostoliitossa, kuten kaikki tiedämme, *ei ollut seksiä*, populaarikulttuurissa *ei missään nimessä olisi esitetty* vaikkapa sarjamurhaajahahmoa, jolla on seksuaalinen motiivi – *ei sellaisia ollut olemassakaan*. (M1)

Esimerkissä 39 puhuja käyttää liioittelua tehdäkseen selväksi ironisen suhtautumisensa Neuvostoliittoon. Puhuja lausuu väitteet ehdottomina ja liioitelluilla ilmaisuilla *ei missään nimessä* tai *ei sellaisia ollut olemassakaan* välittää affektiivisuutta aiheesta. Liioittelua huumorin

keinona löytyy aineistosta runsaasti niin sana- kuin lausetasolta. Liiottelua myös esiintyy yhdessä muiden kielellisten keinojen kanssa.

4.7 Toisto

Toisto on kielen eri tasoilla esiintyvä elementti, jolla usein pyritään tuomaan tekstiin tai puheeseen jokin lisäsävy tai -arvo. Toistolla osoitetaan tyypillisesti jonkin asian jatkuvuutta, kokoa tai intensiteettiä. Toistolla voidaan ilmaista esimerkiksi vakuuttelua, hoputtelua tai maanittelua. Pääsääntöisesti mikä tahansa sana on toistettavissa. (VISK § 1736.)

Esimerkissä 40 juontaja toistaa epätyypillisesti substantiiviparia *sosialistinen neuvostotasavalta* intensifioidakseen sanomaansa:

- (40) – – mistä löydettiin pakattuina hänen perheensä tavarat ja lentoliput Odessaan. Good thinking Gennadi... Pakenepa sieltä *Valko-Venäjän sosialistisesta neuvostotasavalta* *Ukrainan sosialistiseen neuvostotasavaltaan*, eikä kukaan varmaan löydä sinua, kun rekisteröidyt sinne asustelemaan. (M1)

Esimerkissä juontaja puhuttelee rikollista, ja ivaa häntä ontuvan pakosuunnitelmansa takia. Toiston keinoin hän korostaa idean tyhmyyttä: ”*pakenepa sieltä Valko-Venäjän sosialistisesta tasavallasta Ukrainan sosialistiseen tasavaltaan...*” Puhuja toistaa valtioiden koko nimiä, vaikka se olisi ymmärrettävyyden kannalta tarpeetonta. Toiston tarkoituksena on saada kuulijakin huomaamaan Gennadin suunnitelman problematiikka: ei ole järkevää paeta Neuvostoliiton sisällä. Gennadin puhuttelu jo itsessään on humoristista sanaston ja puhuttelun myötä, mutta toisto luo huumoria, kun Gennadin suunnitelma paeta Neuvostoliiton sisällä sanotaan kirjaimellisesti ääneen.

- (41) Pauliina: Nii on tää semmone niinku *perustapaus*, mikä tulee usein sillei esille muistaki puhuessa
 Justiina: *perustapaus*
 Pauliina: *perustapaus*
 Justiina: Joo semmonen murhaajat one-o-one (M2)

Esimerkissä 41 Pauliina ja Justiina toistavat sanaa *perustapaus* korostaakseen sanomansa paradoksaalisuutta (ks. luku 4.8.). Toistolla puhujat varmistavat kuulijan ymmärtävän ironian siitä, että murhaamisen yhteydessä voisi puhua perustapauksesta, ikään kuin murhatapaukset olisivat

tavanomaisia. Toisto on tehokas ironian tehokeino, jolla puhuja ohjaa kuulijaa havaitsemaan oman suhtautumisensa asiaan. Puhujien leppoisa äänensävy on yllättävä ja aiheuttaa naurua, kun se ymmärretään ironiseksi.

4.8 Paradoksi

Paradoksi on ristiriitainen tai näennäisesti mahdoton, mutta ainakin osittain totuudenmukainen väite tai toteamus (Childs & Fowler 2006). Paradoksilla voidaan myös ilmaista jokin yllättävä asia ironisessa sävyssä (KS 2020). Esimerkit 42–44 havainnollistavat paradoksin ironista käyttöä. Esimerkissä 42 jakson tapauksessa on juuri tapahtunut raaka murhateko. Esimerkin 44 tapaus on ollut väkivaltainen ja surullinen, ja Pauliina ja Justiina ovat lopettelemassa jaksoa. Voidaan siis tulkita, että puhujat käyttävät paradoksia, eivätkä oikeasti ole tätä mieltä.

(42) – – sillä välin kun Hope ja Toni jäivät asunnolle nukkumaan. Koska *tottakai* tollasen jälkeen heillä oli sellainen olo, että vois ottaa makeat torkut. (M3)

(43) Tällä kertaa meillä on *ilo kuulla erittäin karmiva tarina* ukrainalaisesta sarjamurhasta nimeltä Anatoly Onoprienko. (M1)

(44) Pauliina: *Olipas taas piristävä jakso*

Justiina: Kyllä, siis *oikeesti oikein niinku erityisen, niinku oikein, mukavia nämä tapaukset tällä kertaa*. (M2)

Kussakin esimerkissä (42–44) puhuja toteaa jonkin huomion paradoksaalisesti korostaakseen omaa suhtautumistaan puheenalaiseseen asiaan. Esimerkit ovat ironisia ja välittävät puhujan suhtautumista kuulijalle paradoksin avulla. Esimerkissä 42 puhuja käyttää paradoksia viestiäkseen kuulijalle oman mielipiteensä siitä, kuinka käsittämätöntä oli, että murhaan osallistuneet nuoret pystyivät nukkumaan murhattuaan ihmisen. Esimerkeissä 43–44 puhujat käyttävät paradoksia niin ikään korostaakseen päinvastaista asiaa, mitä sanovat ääneen. Paradoksi sopii inkongruenssiteoriaan huumorin yllättävyydestä, sillä kuulija yllättyy, kun puhuja sanookin päinvastaista kuin mitä kuulija odottaa kuulevansa.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tutkimuksessani tarkastelin sitä, millaista huumoria suomalaisissa true crime -podcasteissa esiintyy ja millä kielellisillä keinoilla se ilmenee. Semanttis-pragmaattisen tutkimukseni teorian oli huumorin inkongruenssiteoria. Inkongruenssiteorian mukaan nauramme, kun kohtaamme jotain odottamatonta tai tilanteeseen sopimatonta (Morreall 2016). Lähestymistapani tutkimukseen oli aineistolähtöinen ja teoriasidonnainen analyysi. Analyysimenetelmänä käytin tyypittelyä, jossa aineistosta konstruoidaan vastauksia laajemmin kuvaavia esimerkkejä (Eskola 2018).

Tutkimuksesta selvisi, että aineiston huumori on vahvasti ironista sekä affektiivista. Podcastien huumori perustuu myös useiden eri kielellisten elementtien yhdistämiseen. Tuloksissa yllätti huumorin keinojen monimuotoisuus: huumoria luodaan käyttämällä useita kielellisiä keinoja, jotka limittyvät keskenään. Huumoria luovia kielellisiä keinoja ovat affektiiviset ilmaukset, kielikuvat, puhuttelu, retoriset kysymykset, referointi, liioittelu, toisto ja paradoksi. Huumori true crime -podcasteissa on varsin monisyistä, ja yksittäisetkin vitsit saattavat koostua useista erilaisista elementeistä. Huumori ei rakennu yhden keinon ympärille, vaan huumorissa voi yhdistyä useitakin keinoja. Osa elementeistä voi asettua lomittain niin, että yksi virke voi sisältää useampia huumorin keinoja.

Vitsiin tarvitaan siis vähintään yksi, mutta mahdollisesti useampi kielellinen keino, joka huumorin synnyttää. Huumorin ainekset limittyvät keskenään niin, ettei aina voida aukottomasti osoittaa, mikä kielellinen keino huumoria luo. Tutkimuksesta käy myös ilmi, ettei true crime -podcastien huumoria voi kattavasti tutkia ilman perehtymistä affektiivisiin ilmauksiin. Podcasteissa ironia ja affektiiviset ilmaukset nivoutuvat yhteen ja välittävät podcastin puhujan asenteita ja suhtautumista kuulijalle. True crime -podcastien arkaluontoiset aiheet olivat otollinen pohja inkongruenssiteorian toteutumiselle, sillä aineiston ironinen ja affektiivinen huumori oli pääsääntöisesti yllättävää ja punchline-tyyppistä huumoria.

Tutkimuksen haasteeksi osoittautuivat aineistojen erot, sillä yhdessä podcastissa oli käytetty muita runsaasti enemmän ironiaa ja sen keinoja. Vaikka tutkimuksen aineisto oli huumorin kielellisten keinojen osalta runsas, olisi podcasteja voinut ottaa tutkimukseen enemmän laajemman otannan saavuttamiseksi. Saavutetut tutkimustulokset antavat osviittaa huumorista huumoria sisältävissä true crime -podcasteissa, mutta laajempia yleistyksiä podcasteista ei voi tehdä tutkielman ja aineiston rajatun laajuuden vuoksi. Lisäksi huumori ja ironia ovat tutkimuskohteina haasteellisia, sillä huumorintaju on subjektiivinen ominaisuus. Empiirinen tutkimus

huumorin kielellisistä keinoista perustuu siis tulkitsijan, tässä tapauksessa tutkijan, kokemukseen ja ymmärrykseen siitä, mikä aineistossa on tarkoitettu hauskaksi, vaikka se ei itselle naurattavana ilmenisikään. Tutkimukseni aineisto pohjautuu sellaisiin podcasteihin, jaksoihin ja vitseihin, jotka ovat oman tulkintani mukaan humoristisia. Tutkimus ei pyri antamaan aukottomia vastauksia, mutta se valottaa huumorin käyttöä true crime -ilmiön ympärillä.

Tutkimuksen laajentaminen prosodiaan olisi kiinnostavaa, sillä osa huumorista podcasteissa syntyy puhujan äänen käytöstä. Tämä seikka teki tutkimuksen teon paikoin haastavaksi: vitsikäs äänensävy tai puhujan puhetyyli yleisesti johdatteli luokittelemaan näennäisesti vitsittömiä pätkiä huumoriksi. Tutkimuksen laajentaminen myös muiden genrejen podcasteihin olisi kiinnostavaa ja ajankohtaista podcastien noustua yhdeksi viihteen kuluttamisen muodoksi.

Kandidaatintutkielman rajallisen laajuuden takia ei tutkimuksessa voitu myöskään tarkastella kaikkea podcasteissa esiintyvää huumoria ja naurua, vaan fokus oli rajattava ironiaa muodostaviin kielellisiin keinoihin. Tutkimuksesta oli jätettävä pois myös sellainen huumori, joka kumpuaa kahden puhujan välisestä dynamiikasta. Myös sanalliset kömmähdykset ja podcastin nauhoittamiseen liittyvät vitsit, kuten remonttiäänät nauhoitushetkellä, oli jätettävä tutkimuksen ulkopuolelle. Kaikki nämä olisivat kiinnostavia jatkotutkimuskohteita, sillä ne kertoisivat lisää true crime -podcastien huumorista ja sen luonteesta. Lisäksi ne antaisivat lisätietoa ihmisen kielellisestä käyttäytymisestä, johon kuuluu kyky käyttää ja arvostaa huumoria.

LÄHTEET

- Alexander, Richard 1997: *Aspects of Verbal Humour in English*. Tübingen: Narr. – https://books.google.fi/books?id=zi0y07JVHcwC&pg=PP7&hl=fi&source=gbs_selected_pages&cad=2%23v=onepage&q&f=false%20#v=onepage&q&f=false 20.4.2020.
- Berry, Richard 2015: A Golden Age of Podcasting? Evaluating Serial in the Context of Podcast Histories. – *Journal of Radio & Audio Media*. Nov 2015, Vol. 22(2): 170-178 – https://sure.sunderland.ac.uk/id/eprint/6524/3/JRAM_Podcasting_BERRY-%20FI-NAL.pdf 19.4.2020.
- Boling, Kelli S. 2019: True crime podcasting: Journalism, justice or entertainment? – *Radio Journal: International Studies in Broadcast & Audio Media*. Vol. 7(2). – <https://www.intentaconnect.com/content/intellect/rj/2019/00000017/00000002/art00003> 20.4.2020.
- Bonn, Scott 2016 Why We Are Drawn to True Crime Shows. – *Time*. – <http://time.com/4172673/true-crime-allure/> 19.4.2020.
- Browder, Laura 2006: Dystopian Romance: True Crime and the Female Reader. – *The Journal of Popular Culture*. Vol. 36 (6). – <https://onlinelibrary-wiley-com.ezproxy.jyu.fi/doi/full/10.1111/j.1540-5931.2006.00328.x> 20.4.2020.
- Childs, Peter & Fowler, Roger 2006: *The Routledge Dictionary of Literary Terms*. London: Taylor & Francis group.
- Christopher, Sarah 2015: An introduction to black humour as a coping mechanism for student paramedics. *Journal of Paramedic Practice*. Vol 7 (2). <https://www.magonlinelibrary.com/doi/abs/10.12968/jpar.2015.7.12.610?af=R> 6.5.2020.
- Doane, Bethany, McCormick, Kaitlin & Sorce Giuliana 2016: *Changing methods for feminist public scholarship: lessons from Sarah Koenig's podcast Serial*. Penn State University.
- Dosser, Maxwell Albert 2017: *It Was a Dark and Stormy Night: The Role of the Narrator in True Crime Series*. Thesis. Wake Forest University.
- Eskola, Jari 2018: *Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta*. Raine Valli, Juhani Aaltola & Sanna Herkama (toim), Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Golger, Erin 2018: *Effects of Humor to Relieve Stress in Nurses*. Grace Peterson Nursing Research Colloquium. 31. DePaul University. <https://via.library.depaul.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://scholar.google.com/&httpsredir=1&article=1225&context=nursing-colloquium> 12.5.2020.
- Heinonen, Tarja Riitta 2012: Hepulit herneistä. – *Kielikello* 1/2012. – <https://www.kielikello.fi/-/hepulis-hepulis> 17.4.2020.
- Hietalahti, Jarno 2016: *The Dynamic Concept of Humor. Erich Fromm and the Possibility of Humane Humor*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. – https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/49597/978-951-39-6612-6_vaitos13052016.pdf?sequence=1&isAllowed=y 17.4.2020.
- Hurme, Tuure 2006: Kuulutko ”meihin?” *Kielikello* 2006 (4) – <https://www.kielikello.fi/-/kuulutko-meihin-> 18.4.2020.
- Jones, Craig Douglas 2007: ”The secret source of humor is sorrow...Humor as a coping mechanism in the dying process. Dissertation. Massachusetts School of Professional Psychology. <https://search.proquest.com/openview/463cf02c53f0924ac0e43835a630d22c/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> 12.5.2020.
- Jäljillä -podcastin keskusteluryhmä 2020. Facebook-yhteisöpalvelu.

- Kakkuri-Knuuttilla, Marja-Liisa 2012: *Puhetaito ja puheiden lajit Aristoteleella*. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. Tekstilajitutkimuksen käytäntöä. s. 6-27. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 29. Helsinki: Gaudeamus. – <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk29/Genreanalyysi.pdf> 17.4.2020
- Kanerva, Arla 2019: Tilda Laaksonen käsittelee podcastissaan tosielämän murhia ja katoamisia, mutta tiedostaa eettiset ongelmat – Jakson jälkeen yksi uhrin omainen otti yhteyttä. – *Helsingin Sanomat*. – <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006333409.html> 19.4.2020
- Kangasniemi, Heikki 1997: *Sana, Merkitys, Maailma: Katsaus Leksikaalisen Semantiikan Perusteisiin*. Helsinki: Finn Lectura.
- Karvinen, Kati 2014. Affektiivisuutta voi olla joskus vaikea määritellä. Hyvää virkakieltä - palsta. Kotimaisten kielten keskus. – https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_esi_telmat/hyvaa_virkakielta/hyvaa_virkakielta_-_palstan_arkisto_%282002_2014%29/af-fektiivisuutta_voi_joskus_olla_vaikea_maaritella 19.4.2020.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja* 2020: Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>. 18.4.2020
- Kuiri, Kaija 2012. *Johdatus semantiikkaan*. Helsinki: Finn Lectura.
- Linden, Petra 2015. Emotiivisuus ja affektiset kielenaineokset Hymy-lehden tunteisiin vetoavissa jutuissa. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopiston humanistinen osasto.
- Mansikka & Peltomäki 2019: Naiset rakastavat murhia, veritekoja ja kaikkea hirvittävää – Huorapuuutarha-podcastia tekee kaksi opiskelijaa, ja nyt he kertovat mikä mysteerimurhissa viehättää. – *Helsingin Sanomat: Nyt*. – <https://www.hs.fi/nyt/art-2000006090859.html> 19.4.2020.
- McCracken, Ellen 2017: *The Serial Podcast and Storytelling in the Digital Age* – https://books.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=VzUIDwAAQ-BAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=The+Serial+Podcast+and+Storytelling+in+the+Digital+Age&ots=5TIQIB_pUF&sig=Hl7gsz3mDIMGUQyBtmnK1l-yThk&redir_esc=y#v=onepage&q=The%20Serial%20Podcast%20and%20Storytelling%20in%20the%20Digital%20Age&f=false. 20.4.2020.
- Morreall, John, 2016: *The Philosophy of Humor*. – *Stanford Encyclopedia Of Philosophy*, 2012. – <https://plato.stanford.edu/entries/humor/#IncThee> 11.5.2020
- 1987. *The Philosophy of Laughter and Humor*. New York: State University of New York.
- Murha-info 2020.
- Oring, Elliott: 2003. *Engaging Humor*. Urbana: University of Illinois Press.
- Rahtu, Toini 2004: Saako olla ironiaa? *Kielikello* 2004 (2). – <https://www.kielikello.fi/-/saako-olla-ironiaa-> 18.4.2020.
- 2012: *Tekstilaji avaimena ironiseen tulkintaan*. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*. Tekstilajitutkimuksen käytäntöä. s. 233-250. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 29. Helsinki: Gaudeamus. – <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk29/Genreanalyysi.pdf> 17.4.2020
- Saeed, John I. 2011: *Semantics*. Kolmas painos. Malden: Wiley-Blackwell. – <https://www.dawsonera.com/readonline/9781118305850> 18.4.2020.
- Salmi, Virpi 2019: Tosi juttu. – *Me Naiset*. – <https://www.menaiset.fi/artikkeli/ihmiset-ja-ilmiot/ilmiot/tosi-juttu>. 19.4.2020.
- Tieteen termipankki 2020 – <https://tieteentermipankki.fi/>. 20.4.2020.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Tuomi, Pauliina 2018: Groteski true crime: Rikosdraamadokumentaariset formaatit inhon ja provokatiivisuuden näkökulmista – *Widerscreen* 2018 (3). – <http://widerscreen.fi/numero/2018-3/groteski-true-crime-rikosdraamadokumentaariset-formaatit-inhon-ja-provokatiivisuuden-nakokulmista/> 17.4.2020.
- Utriainen, Riikka 2018: Tunnetko jo podcastin? Espoonlahden kirjastot. [https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Tunnetko_jo_podcastin\(127357\)](https://www.helmet.fi/fi-FI/Tapahtumat_ja_vinkit/Vinkit/Tunnetko_jo_podcastin(127357)) 12.5.2020
- Valkama, Vanessa 2019: Opiskelija-asunnosta alkanut Jäljillä nousi Suomen suosituimmaksi rikospodcastiksi – Tilda Laaksonen, 25, esittelee viisi suosikkipodcastiaan. – *Turun Sanomat*. – <https://www.ts.fi/lukemisto/4754457/Opiskelijaasunnosta+alkanut+Jaljilla+nousi+Suomen+suosituimmaksi+rikospodcastiksi++Tilda+Laaksonen+25+esittelee+viisi+suosikkipodcastiaan> 19.4.2020.
- Vilen, Noora 2018: Naiset rakastavat true crime -tarinoita – tämän vuoksi sinäkin ahmit niitä. – *Iltalehti*. – <https://www.iltalehti.fi/pinnalla/a/e2d9b770-247d-4579-9652-42fbe15bf9c8> 19.4.2020.
- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. – <http://scripta.kotus.fi/visk> 18.4.2020.

LIITTEET

Taulukko 1: Murha mielessä = M1

Jakson nimi	Julkaisupäivämäärä
Vitebskin kuristaja	30.12.2018
Ukrainan terminaattori	2.3.2019
Bytowin vampyyri	9.7.2019
Karl Denke	9.8.2019
Rostovin metsikkömurhat osa 1	24.12.2019

Taulukko 2: Huorapuutarha = M2

Jakson nimi	Julkaisupäivämäärä
Verismoothieresepti vieraskirjassa	1.12.2017
Älä usko äitiä	1.12.2017
Pappi, lukkari, kannibaali, rehtori	25.12.2017
Krokotiilin kyneleet	15.1.2018

Taulukko 3: I don't like Mondays = M3

Jakson nimi	Julkaisupäivämäärä
Jakso 1: I don't like Mondays	19.4.2019
Jakso 2: You're not looking so hot now, are you?	29.4.2019
Jakso 6: Forever and ever, she is with me	15.6.2019